

ZESZYTY PRASOZNAWCZE W LATACH 1991–2012

TOMASZ MIELCZAREK

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
Instytut Dziennikarstwa i Informatyki

ABSTRACT

Zeszyty Prasoznawcze (Media Research Issues) in years 1991–2012

The subject of this article is the content of a quarterly *Zeszyty Prasoznawcze* issued by the Press Research Centre of Jagiellonian University. The author analyzed 42 publications covering approximately 8,500 pages of print. He paid attention to the editorial staff lineup, team of authors and, above all, subject matter of the articles. Altogether, 1068 pieces (389 scientific articles, 114 scientific materials, 413 reviews and 152 reports) were subjected to the analysis. The content of *Zeszyty Prasoznawcze* was dominated by authors from Cracow, mostly connected to the Press Research Centre of Jagiellonian University. The periodical, not avoiding international subject matter, mainly focused on researching classic printed press in Poland. It played a beneficial role in initiating, registering and evaluating press studies research, relatively widely informed about most important publications in media studies. Editor in chief, who proved to be an unusually prolific author in *Zeszyty Prasoznawcze*, had a significant influence on its content.

Key words: scientific journal, content, media studies, press, Poland, *Zeszyty Prasoznawcze*

Czytelnikom przyzwyczajonym do jasno sprecyzowanych cezur czasowych spieszę z wyjaśnieniem, że ramy niniejszego opracowania zamykają się pomiędzy numerem 3–4 (127–128) *Zeszytów Prasoznawczych (ZP)* z 1991 roku, a numerem 1–2 (209–210) *ZP* z 2012 roku. Pierwsza z tych dat oznacza oficjalne ogłoszenie przejęcia *Zeszytów Prasoznawczych. Kwartalnika Ośrodka Badań Prasoznaw-*

✉ Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach; Wydział Humanistyczny, Instytut Dziennikarstwa i Informatyki, ul. Świętokrzyska 21d, Kielce 25-406; t.mielczarek@poczta.onet.pl

czych przez Uniwersytet Jagielloński, druga obejmuje zeszyt, w którym Walery Pisarek w słowie *Od redaktora* stwierdził: „Ten numer *ZP* jest ostatnim numerem ukazującym się pod moją redakcją”. Niniejszy tekst jest zatem podsumowaniem funkcjonowania *ZP* w papierowej wersji i w formule akademickiej, ale też niskim ukłonem oddanym mozolnej i wytężonej pracy ich Redaktora Naczelnego.

Badaniem objęto treść wszystkich numerów pisma. Analizowano ujawnione dane redakcyjne i zapewne w związku z tym mogą wystąpić niewielkie odchylenia od stanu faktycznego znajdującego odzwierciedlenie w dokumentach wydawnictwa. Jednak wypada podkreślić, że nie interesowano się redakcyjną kuchnią, ale gotowym produktem docierającym do czytelników.

ZP wychodziły w badanym okresie niezmiennie we właściwym dla czasopism naukowych formacie B5. Numer z 1991 roku wydrukowano w nakładzie 400 egzemplarzy. W latach 1992–1999 nakład oscylował wokół 350 egzemplarzy, by od 2000 roku wzrosnąć do 500 egzemplarzy. Stan taki utrzymał się do numeru 3–4 z 2004 roku, który ponownie wydano w ilości 350 egzemplarzy. Od numeru 1–2 z 2011 roku interesująca nas wartość spadła do 250 egzemplarzy. Numer 3–4 z 2011 roku wyszedł w nakładzie 200 egzemplarzy, a numer 1–2 z 2012 roku – 150 egzemplarzy.

Początkowo składem, offsetowym drukiem i oprawą zajmował się zespół poligraficzny Ośrodka Badań Prasoznawczych. Od 2001 roku pismo składała firma MarDruk. W 1998 roku druk przejęła drukarnia Patria (św. Filipa 17), od 2004 roku zaczęto je drukować w Drukarni Uniwersytetu Jagiellońskiego (Czapskich 4), a od 2011 roku – w Wydawnictwie – Drukarni Ekodruk (Powstańców Wielkopolskich 3). Redakcja początkowo mieściła się na ul. Wiślniej 2, a od 1998 roku trafiła na ul. św. Filipa 25.

ZP ulegały niespiesznej cyfryzacji. W 1991 roku Redakcja, zwracając się na drugiej stronie okładki „Do naszych autorów”, apelowała: „Stąd też osoby piszące na komputerach typu IBM PC prosimy bardzo o przesyłanie materiałów na dyskietce”. Zapewniano przy tym, że „Po wykorzystaniu dyskietkę zwracamy”. Apel ten pojawiał się w piśmie do 2001 roku gdy zastąpiono go stwierdzeniem: „Materiały nadesłane w formie maszynopisu będą przyjmowane jedynie wyjątkowo”. Od numeru 1–2 z 1999 roku pismo posiadało witrynę internetową o adresie <http://www.onet.pl/obp>, a od numeru 1–2 z 2001 roku – <http://www.obp.pl>. Rok później powołano redaktora *Zeszytów on-line*, a od numeru 1–2 z 2005 roku pojawiły się w redakcyjnej stopce adresy poczty elektronicznej.

ZP, jak na pismo naukowe, miały liczny zespół redakcyjny. Oprócz Redaktora Naczelnego w jego skład wchodził: Zbigniew Bajka, Sylwester Dziki, Ignacy Fiut (1992–1998), Ryszard Filas, Józef Kozak (sekretarz redakcji do 2000 roku), Henryk Siwek, Andrzej Zagrodnik. W 1996 roku do zespołu na dwa lata dołączyła Izabela Dobosz, w 1999 roku Jarosław Grzybczak, Wojciech Kajtoch, Jacek Kołodziej, w 2000 roku Ireneusz Bobrowski, a w 2006 roku Maciej Kawka. Od numeru 1–2 z 2001 roku obowiązki sekretarza redakcji objęła Agnieszka Cieślakowa, a od numeru 1–2 z 2002 roku redaktorem *ZP on-line* został Paweł Planeta.

Nadto Redakcja informowała o współpracownikach zagranicznych. W 1991 roku było ich 13, w tym 4 z Rosji, 6 z innych państw europejskich, 2 z USA i 1 z Australii. W 2012 roku informowano o 10 współpracownikach – 9 z Europy i 1 z USA.

Ogółem w badanym okresie wydano 42 numery pisma, choć Redakcja, kamuflując fakt, że wydaje półrocznik, a nie kwartalnik, stosowała numerację łączoną. Wynikało z niej, że formalnie wydano 83 numery *ZP*. Obejmowały one łącznie 8438 stron wydruku.

Najaktywniejszym autorem był Walery Pisarek. Na łamach pisma znalazło się ogółem 77 jego tekstów. Dominowały otwierające numery dwustronicowe uwagi redakcyjne, ale – co ważniejsze – Redaktor Naczelny *ZP* był też autorem 10 artykułów naukowych.

W badanym okresie artykuły naukowe w *ZP* opublikowało ogółem 248 osób. Najwięcej, bo aż 19, artykułów naukowych opublikował Ryszard Filas, 10 – Walery Pisarek. Po 8 tekstów opublikowali: Zbigniew Bajka, Paweł Płaneta i Jacek Kołodziej, po 7 – Sylwester Dziki, Jarosław Grzybczak oraz niezwiązana etatowo z Ośrodkiem Badań Prasoznawczych Janina Rogozik (Redakcja *ZP* 2003). Po 5 tekstów napisali: Agnieszka Cieślukowa, Magdalena Hodolska, Wojciech Kajtoch, Agnieszka Szymańska.

W grupie autorów, którzy umieścili po 4 teksty licznie reprezentowani byli przedstawiciele innych niż OBP UJ instytucji naukowych: Tadeusz Kononiuk (Instytut Dziennikarstwa UW), Małgorzata Lisowska-Magdziarz (Instytut Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej UJ), Stanisław Michalczyk (Instytut Dziennikarstwa i Nauk Politycznych UŚ), Tomasz Mielczarek (Instytut Bibliotekoznawstwa i Dziennikarstwa UJK), Zbigniew Oniszczyk (IDiNP UŚ) oraz Krzysztof Woźniakowski (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UP w Krakowie). Spośród współpracowników zagranicznych 4 teksty w *ZP* umieściła Lija Jewsiejewa (Moskowskij Gosudarswiennyj Uniwersitet im. Łomonosowa, Fakultet Żurnalistiki), a po 3 Vladimir Holina (Bajka 2001) (Novinarskyj Studyjnyj Ustaw, Baratysława) i Alexandra Viatteau (Université de Paris II).

Interesujące wydaje się też zróżnicowanie autorów pod względem posiadanych stopni i tytułów naukowych. Wśród 248 autorów artykułów było 3 studentów, 72 magistrów, 98 doktorów, 9 doktorów habilitowanych, 6 docentów i 46 profesorów. W 14 przypadkach redakcja nie poinformowała o stopniu naukowym autora opublikowanego tekstu.

W interesującym nas okresie w *ZP* ogłoszono ogółem 389 artykułów naukowych. Miały one przeciętną objętość wynoszącą około jednego arkusza wydawniczego. Tekstów napisanych przez autorów zagranicznych było 58, tj. ok. 15%. W grupie tej było 10 tekstów napisanych przez autorów rosyjskich, 9 – niemieckich, 8 – amerykańskich, 7 – francuskich. Po 5 tekstów napisali autorzy ze: Słowacji, Bułgarii i Ukrainy; 3 teksty przygotowano w Rumunii. Po jednym tekście dostarczyli autorzy z: Indii, Estonii, Izraela, Finlandii, Czech i Australii.

Jeśli się dokładniej przeanalizuje statystykę tekstów krajowych, można dojść do wniosku, że *ZP* to pismo krakowskie. Na 331 tekstów napisanych w Polsce 205 (63%) powstało w Krakowie. W liczbie tej 85 tekstów napisali pracownicy OBP UJ, 76 – innych jednostek UJ (łącznie było to blisko 49%), 18 – WSP/AP/UP, 10 – AGH, 6 – krakowscy dziennikarze. W przypadku 7 krakowskich autorów redakcja nie podała afiliacji. Wśród krakowskich autorów było też po jednym pracowniku PAT, PAN oraz sądownictwa. Warto ponadto zauważyć, że materiały własne pracowników OBP UJ stanowiły ponad 22% ogółu artykułów naukowych opublikowanych w *ZP*.

Wbrew pozorom mapa krajowych współpracowników *ZP* nie jest zbyt zaskakująca. Intensywność współpracy uzależniona była nie tylko od wielkości ośrodka akademickiego, ale też jego odległości od Krakowa. Najliczniej, bo 29 tekstami, reprezentowany był warszawski ośrodek naukowy. Drugi w kolejności okazał się blisko współpracujący z OBP UJ ośrodek katowicki – 16 tekstów. Nie może też zaskakiwać wysoka pozycja znacznie mniejszych, ale bliskich geograficznie Kielc (11 artykułów) oraz Rzeszowa (9 artykułów). Im większa geograficzna odległość, tym autorska współpraca była mniejsza. Z Wrocławia do *ZP* napłynęło 9 artykułów, z Opola i Poznania – po 8, ze Szczecina i Lublina – po 7, z Gdańska – 5, Olsztyna – 4, Torunia – 3, z Zielonej Góry – 2. Nieco zaskakuje niska aktywność autorów łódzkich, którzy ogłosili na łamach *ZP* jedynie 3 teksty. Pozostałe miasta miały po jednym przedstawicielu.

Inną cechą charakterystyczną badanego pisma okazali się autorzy okazjonalni. Tylko jeden raz opublikowało artykuł aż 172 autorów. Trudno przy tym odnaleźć w tym zjawisku jakąś regułę. Wśród autorów jednego tekstu byli znani i renomowani badacze, jak i debiutanci, którzy nie podjęli dalszej pracy naukowej.

Gdy spojrzysz się na listę autorską nieco inaczej, stwierdzić można, że znajdują się na niej niemal wszyscy znani i uznani polscy medioznawcy. Można nawet zaryzykować nieco przewrotne stwierdzenie, że fakt opublikowania tekstu w *ZP* był swoistym świadectwem medioznawczych kompetencji autora.

Przeanalizowano tematykę 389 artykułów naukowych, spośród których 204 (ponad 52%) podejmowało problematykę krajową. Pod względem ilościowym dominowały teksty dotyczące różnych aspektów funkcjonowania polskiego systemu medialnego, w tym przede wszystkim prasy. Do grupy tej zaliczyć można ogółem 80 artykułów, w tym 12 prezentujących wyniki kompleksowych badań socjologicznych. Gdybyśmy poszukiwali najmocniejszej strony *ZP*, to można stwierdzić, że właśnie ten element pisma przesądził o jego wyjątkowej wartości. W żadnym innym polskim periodyku naukowym nie odnajdziemy tak potężnej dawki informacji o funkcjonowaniu całego polskiego systemu medialnego, jak i jego poszczególnych elementów. Z jednej strony prezentowano opracowania dotyczące prasy codziennej, z drugiej zaś wybranych segmentów czasopiśmiennictwa. *ZP* zajmowały się też mediami regionalnymi i lokalnymi. Artykuły dotyczyły zagadnień, które miały wymiar ogólnokrajowy, dostarczały wiedzy na temat sytuacji w poszczególnych regionach wydawniczych, a nawet w konkretnych

miastach. W przypadku analizy tego segmentu rynku uwidoczniła się silna korelacja pomiędzy miejscem pracy autorów a podejmowaną tematyką. Mówiąc innymi słowy: bardzo dobrze opisana została prasa lokalna południowej Polski.

Zdecydowanie mniejszym zainteresowaniem pisma cieszyły się media audio-wizualne. Trudno też nie zauważyć, że choć redakcja postrzegała wybrane problemy funkcjonowania internetu (12 artykułów), zagadnienia te, na tle klasycznych badań prasoznawczych, wydają się niedocenione.

Ważnym, obejmującym 66 artykułów, działem *ZP* okazały się teksty dotyczące historii prasy polskiej. Podejmowano w nich przede wszystkim problematykę funkcjonowania prasy w XX wieku.

Innym dominującym w *ZP* wątkiem tematycznym były badania nad zawartością polskich mediów (30 artykułów) oraz teksty dotyczące różnorodnych aspektów językoznawstwa (35 artykułów). Zdecydowanie skromniej przedstawiał się strumień artykułów dotyczących reklamy (14 artykułów) i prawa mediów (8 artykułów), co jednak nieco rekompensowało 6 tekstów podejmujących problemy etyki dziennikarskiej.

W przypadku pozostałych tekstów można mówić o refleksji teoretycznej. Autorzy, odwołując się do zjawisk zachodzących w polskich mediach, próbowali odnieść je do ogólnoswiatowych tendencji. Artykuły te w równej mierze opierały się na samodzielnie gromadzonych lub pozyskiwanych z firm badawczych danych empirycznych, jak i na znanej z literatury wiedzy teoretycznej. Uzyskiwane tą drogą wyniki starano się umieszczać w uniwersalnych modelach.

Autorzy *ZP* często podejmowali tematykę zagraniczną. Do tej grupy zaliczyć można 104 teksty. Z oczywistych względów znaczną część tych prac napisali autorzy zagraniczni. Również i w tym wypadku dominowały analizy dotyczące systemów medialnych (51 artykułów), zawartości mediów i językoznawstwa (23 artykuły) oraz historii mediów (13 artykułów). 6 tekstów dotyczyło etyki mediów, 1 prawa, a pozostałe miały walor teoretyczny.

W analizowanym okresie zawartość *ZP* ewoluowała. W początkach lat 90. XX w. ogłaszane były wyniki badań prowadzonych przez OBP. Dotyczyły one zarówno czytelnictwa prasy, recepcji treści medialnych, jak i zachowań społecznych. Z biegiem czasu, gdy malał strumień środków finansowych przeznaczony na badania socjologiczne, malała też liczba tekstów dotyczących tych zagadnień.

W tym samym czasie stopniowo ograniczane były informacje dotyczące tzw. krajów demokracji ludowej. Choć nadal występowały, traciły jednak stały – rutynowy charakter. Stopniowa ewolucja zespołu redakcyjnego pociąga za sobą wzrost zainteresowania zagadnieniami analizy zawartości mediów i językoznawstwa. Można przyjąć, że ewolucja ta sfinalizowana została w latach 1999–2001 gdy nastąpiła rekompozycja zespołu redakcyjnego.

Kolejnym niezwykle istotnym elementem pisma był dział zatytułowany nieco zwodniczo „Materiały”. Grupa ta obejmowała 114 tekstów, wśród których było 15 fragmentów aktów normatywnych lub dokumentów wewnątrzorganizacyjnych, 2 teksty to wykazy prac magisterskich, były też 2 nekrologi, jedna

bibliografia, jeden list do redakcji, oraz jedno zestawienie notatek reporterskich. Pozostałe 92 teksty w zasadzie spełniały wymogi formalne stawiane artykułom naukowym, choć niektóre z nich pozbawione były odpowiedniego aparatu naukowego. Objętość „Materiałów” oscylowała wokół jednego arkusza wydawniczego. Wydaje się, że tym, co przesądziło o zakwalifikowaniu konkretnego tekstu do grupy materiałów, była jednoaspektowość analizy, niewielkie pole badawcze lub pewne niedostatki warsztatowe. Ponieważ wkraczamy na obszar oceny dzieł z zakresu nauk humanistycznych i społecznych, kryteria te stosowane były zapewne łącznie i w odniesieniu do zawartości konkretnego numeru *ZP*, choć – jak można przypuszczać – ostateczną decyzję kwalifikacyjną podejmował Redaktor Naczelny.

Spośród 92 artykułów – materiałów 25 (27%) napisanych zostało przez członków Redakcji *ZP*. Największą aktywnością w tym zakresie wykazał się Ryszard Filas (9 tekstów), Walery Pisarek (5), Zbigniew Bajka i Sylwester Dziki (po 3 teksty). Spośród autorów zewnętrznych najczęściej w dziale „Materiały” (trzykrotnie) publikował Jan Kania, zajmujący się kolportażem.

Wśród 92 tekstów spełniających formalne wymogi stawiane artykułom, 26 zawierało wyniki badań empirycznych dotyczących przede wszystkim polskiego rynku medialnego. W 37 tekstach referowano stan wybranych aspektów polskich mediów, w tym też ich zawartości. Do grupy analiz językoznawczych zaliczyć można 16 tekstów, zagadnień zagranicznych dotyczyło 9 tekstów, po 2 teksty poświęcono gatunkom dziennikarskim i internetowi.

Znakiem firmowym *ZP* okazały się recenzje. Ogółem w badanym okresie ukazało się ich 413, czyli blisko 10 w jednym numerze. Żaden inny polski periodyk medioznawczy nie mógł poszczycić się takim wynikiem. Niekoronowanym królem recenzji *ZP* okazał się Ignacy Fiut, który umieścił ich aż 66. Interesował się zwłaszcza publikacjami z zakresu filozofii, socjologii, teorii komunikowania masowego, ale też systemami zagranicznymi i polskim systemem medialnym. Wojciech Kajtoch opublikował 33 recenzje. Dotyczyły one przede wszystkim kwestii językoznawczych oraz publikacji ogłaszanych w języku rosyjskim. Niewiele mniej, bo 27 recenzji ogłosił Walery Pisarek. Twórczość ta obejmowała niemal cały obszar prasoznawstwa, a recenzje dotyczyły książek wydawanych w języku polskim, angielskim, niemieckim i rosyjskim.

Po kilkanaście recenzji opublikowali: Paweł Dubiel (głównie zawartość *Publizistik*), Sylwester Dziki (historia polskich mediów) i Igor Mostowicz (językoznawstwo). Choć Stanisław Michalczyk i Zbigniew Oniszczyk opublikowali tylko po 8 recenzji, to jednak dzięki nim czytelnik *ZP* zyskiwał najświeższe informacje o zawartości niemieckich czasopism medioznawczych oraz ukazujących się w Niemczech wartościowych publikacjach związanych z teorią komunikowania masowego.

Na 413 recenzji opublikowanych w *ZP* 106 dotyczyło oryginalnych publikacji wydanych w językach kongresowych, 17 przekładów książek zagranicznych autorów wydanych w języku polskim oraz 290 książek polskich. Rocznie wydaje się

w Polsce ok. 250 książek dotyczących mediów (Jarowiecki, Kolasa 2005). *ZP* publikowały rocznie około 14 „polskich” recenzji, czyli na łamach pisma można było znaleźć opinie o około 6% tej produkcji. Z oczywistych względów zwracano uwagę na publikacje z kręgu autorskiego bliskiego Redakcji, a recenzenci kierowali się swymi subiektywnymi kryteriami doboru. Można jednak stwierdzić, że mimo tych ograniczeń w zasadzie udawało się im dostrzec publikacje wartościowe, które miały istotny wpływ na medioznawstwo lub też dydaktykę dziennikarstwa.

Ostatni, nieco eklektyczny, dział pisma zatytułowano Sprawozdania. Zamieszczono w nim 152 notatki, spośród których 109 prezentowało przebieg konferencji naukowych, w tym 18 – zagranicznych. Dobór relacji wydaje się przypadkowy i zdaje się wypływać z osobistych planów poszczególnych badaczy, ale też pozyskiwanych przez nich finansowych środków na działalność naukową. Choć w ostatnich latach ilość konferencji gwałtownie wzrosła, nie znajdowało to odzwierciedlenia na łamach *ZP*, a wprost przeciwnie – ilość takich wypowiedzi sukcesywnie malała.

W dziale sprawozdań znajdziemy też relacje z festiwali reklamy, sztuk audio-wizualnych, obchodów 70 lat krakowskiej rozgłośni Polskiego Radia, posiedzeń Komisji Prasoznawczej PAN itp. Umieszczono tam sygnalne informacje o czasopismach lokalnych, czy też informacje o obchodach 70. urodzin Jasena Zasurskiego i Jerzego Mikułowskiego Pomorskiego.

Niezwykle ważnym, choć smutnym, elementem działu Sprawozdania okazały się nekrologi. Umieszczono ich tam 21, odnotowując śmierć osobistości ważnych dla samej Redakcji, jak i polskiego oraz międzynarodowego medioznawstwa. Pod tym względem zabrakło Redakcji konsekwencji, bowiem nekrologi pojawiały się też w dziale artykuły.

Podsumowując powyższe informacje statystyczne, stwierdzić można, że w badanym okresie na łamach *ZP* ukazało się łącznie 1068 różnorodnych tekstów, czyli ponad 50 rocznie. W latach 90. XX wieku redakcja podjęła udane próby wydawania numerów jednorodnych tematycznie. Zauważmy przykładowo, że nr 1–2 z 1992 r. zdominowała problematyka transformacji prasy polskiej, nr 3–4 z 1993 roku dotyczył reklamy, nr 1–2 z 1994 roku – przemian prasy w dawnych państwach realnego socjalizmu, nr 1–2 z 1995 roku – problemów etycznych, a nr 1–2 z 1998 roku – obecności kapitału zagranicznego w polskich mediach. Z biegiem czasu praktyki tej zaniechano, a poszczególne numery miały charakter kalejdoskopu, w którym starano się z jednej strony rejestrować i opisywać najważniejsze zjawiska występujące w systemach medialnych, z drugiej zaś prezentować fragmenty najciekawszych badań medioznawczych.

Kończąc tę charakterystykę, wypada sformułować kilka spostrzeżeń o bardziej ogólnym charakterze. Wkraczając w lata 90. XX wieku, *ZP* miały bardzo dobrą, niemal monopolistyczną pozycję. Zbiór czasopism medioznawczych był niewielki, a każdy tytuł miał jasno sprecyzowany profil. Oprócz *ZP* funkcjonowały jeszcze telewizyjne *Przekazy i Opinie* (1975–1991) i *Kwartalnik Historii Prasy Polskiej* (1962–1993). Fachowy charakter miała wydawana przez Naczelną Orga-

nizację Techniczną *Prasa Techniczna*, do dziennikarzy kierowano *Prasę Polską*, a do pracowników RSW „Prasa-Książka-Ruch” *Nasze Problemy*. Spośród nich okres transformacji przetrwały jedynie *ZP*, choć wypada zauważyć, że czasopismo historyczne (*Kwartalnik Historii Prasy Polskiej*) odrodziło się w 1998 roku, ale zmieniło nazwę (*Rocznik Historii Prasy Polskiej*), siedzibę, wydawcę i redakcję.

Waleremu Pisarkowi udało się nie tylko utrzymać tytuł, ale też dostosować go do realiów edytorstwa akademickiego. Zapewne największym wyzwaniem była utrata możnego sponsora i potrzeba połączenia zadań redakcyjnych z dydaktyką akademicką. Czasopisma akademickie są ubogie. Nie dysponują funduszem honoraryjnym, nie mają środków na samodzielne badania, w zasadzie oczekują przede wszystkim na to, co przyniesie im poczta. Z drugiej zaś strony zobowiązane są do rygorystycznej selekcji pozyskanego materiału, podwójnych recenzji, weryfikacji merytorycznej, stylistycznej, statystycznej itp.

Nieustanny rozwój polskich mediów zarówno pod względem ilościowym, jak i form upowszechniania informacji spowodował skokowy wzrost badań medioznawczych. Liczba ośrodków akademickich, w których pojawił się kierunek dziennikarstwo i komunikacja społeczna, gwałtownie wzrosła. Wzrosła też liczba polskich pism medioznawczych. Wszystko to spowodowało, że *ZP* wyrosła konkurencja, zwłaszcza w postaci wydawanego od 2000 r. warszawskiego kwartalnika *Studia Medioznawcze*. Choć *ZP* konkurują w kategorii pism naukowych, wypada pamiętać, że mediami interesowała się też prasa codzienna, pojawiały się kolejne pisma fachowe (zwłaszcza wychodzący od 1996 roku miesięcznik *Press*), a ostatnio wyspecjalizowane portale tematyczne z bodaj najważniejszym z nich Wirtualne Media. Jeśli do tego dodamy jeszcze nowy sposób oceny czasopism naukowych i związane z nim kryteria finansowania, stwierdzić trzeba, że znaleźliśmy się w całkowicie nowej sytuacji, w której dzieje *ZP* z lat 1991–2012 wydają się okresem minionym i zamkniętym.

W okresie tym badane pismo odegrało pozytywną rolę w dziele inicjowania, rejestrowania i oceniania badań prasoznawczych. Było bodaj najważniejszym miejscem, w którym można się było zapoznać z nauką, podbudowaną empirią wiedzą na temat polskich mediów, w tym zwłaszcza polskiej prasy.

Sukcesy pisma wynikały z wielu przedstawionych wcześniej czynników, wśród których jednym z najważniejszych wydają się nie tylko merytoryczne kompetencje Redaktora Naczelnego, ale też jego umiejętności pracy z autorami. Jako jeden z nich stwierdzić mogę, że Walery Pisarek okazywał autorom dużą cierpliwość i życzliwość, co jednak nigdy nie spowodowało obniżenia wysokiego progu wymagań. Jedyne dla formalności dodam, że *ZP* charakteryzowały się też wzorcową poprawnością językową. Redagował je przecież Honorowy Przewodniczący Rady Języka Polskiego.

Bibliografia

- Bajka Z. (2001). Vladimír Holina 1935–2000, *Zeszyty Prasoznawcze*, nr 1–2, s. 164–165.
 Jarowiecki J., Kolasa W.M. (2005). Polska bibliografia prasoznawcza 1996–2001. Kraków.
 Redakcja ZP (2003). Janina Katarzyna Rogozik. Zm 13.11.2003 r. *Zeszyty Prasoznawcze*, nr 3–4, s. 207–208.

STRESZCZENIE

Zeszyty Prasoznawcze w latach 1991–2012

Przedmiotem artykułu jest zawartość kwartalnika Ośrodka Badań Prasoznawczych UJ *Zeszyty Prasoznawcze*. Autor przeanalizował 42 wydane numery pisma obejmujące ok. 8,5 tys. stron druku. Interesował się: składem zespołu redakcyjnego i gronem autorskim, a nade wszystko tematyką artykułów. Przedmiotem analizy było ogółem 1068 tekstów, w tym: 389 artykułów naukowych, 114 materiałów, 413 recenzji i 152 sprawozdania. Zawartość ZP zdominowali autorzy krakowscy, przede wszystkim związani z OBP UJ. Pismo, nie unikając tematyki międzynarodowej, koncentrowało się głównie na badaniach klasycznej drukowanej polskiej prasy. Odegrało pozytywną rolę w dziele inicjowania, rejestrowania i oceniania badań prasoznawczych, w miarę szeroko informowało o najważniejszych publikacjach medioznawczych. Istotny wpływ na jego zawartość miał Redaktor Naczelny, który okazał się też niezwykle płodnym autorem ZP.

Słowa kluczowe: czasopismo naukowe, zawartość, medioznawstwo, prasa, Polska, *Zeszyty Prasoznawcze*